

ترویج قرآن در میان کودکان و نوجوانان

با مقدمه‌ی

دکتر سید محمد باقر حجتی

تهیه و تدوین

لونا قاقازانی

انتشارات امیر بهادر

انتشارات چکاد

۱۳۸۴

قافازانی، لونا، ۱۳۴۵ -

ترویج قرآن در میان کودکان و نوجوانان / تدوین لونا قافازانی. -- تهران: امیر بهادر؛
چکاد، ۱۳۸۴.

۱۳۲ ص.؛ جدول. ۹۰۰۰ ریال ISBN:964-6528-24-4

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

۱. قرآن -- راهنمای آموزشی. ۲. قرآن -- تبلیغ. ۳. قرآن -- آموزش -- مدیریت.
الف. عنوان.

ت ۴ ق ۲ / ۲۴۵ BP ۲۹۷ / ۱۰۷

کتابخانه ملی ایران ۳۶۶۷۷-۸۳ م

چکاد

امیر بهادر

● ترویج قرآن در میان کودکان و نوجوانان

○ نویسنده: لونا قافازانی

ISBN:964-6528-24-4

○ شابک: ۹۶۴-۶۵۲۸-۲۴-۴

○ چاپ اول: ۱۳۸۴

○ لیوگرافی و چاپ: کارور

○ تعداد: ۳۰۰۰ نسخه

کلیه حقوق محفوظ است.

مرکز پخش: تهران صندوق پستی ۷۶۱-۱۳۱۸۵

تلفن و فاکس: ۶۴۳۰۸۸۸

قیمت: ۹۰۰ تومان

این کتاب با حمایت معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده است

پیشگفتار

قرآن کریم، از هنگام نزول همواره سرچشمه پیدایش و سرمایه پرورش بزرگ‌ترین و پاک‌ترین روح‌ها، بلندترین همت‌ها، استوارترین اراده‌ها، عمیق‌ترین افکار، عالی‌ترین و نفوذترین ادبیات و دل‌انگیزترین هنرها در عرصه‌های گسترده و حوزه‌های گوناگون حیات فکری و فرهنگی و علمی و اجتماعی و ادبی و هنری مسلمانان در همه اکناف عالم و در پهنه تاریخ پرافتخار فرهنگ و تمدن اسلامی بوده است.

از صورت و لفظ این گزیده کتاب الهی گرفته تا بطن و معنای آن، همه و هم الهام‌بخش و زمینه ساز تجلی زیباترین و بدیع‌ترین آفرینش‌های بشری طی چهارده قرن اخیر بوده است و به یقین، هیچ یک از کتابهای آسمانی دیگر، ازین حیث - و البته از هیچ حیث دیگر - شایسته مقایسه با قرآن کریم نیست. ارادتمندان آستان مقدس قرآن کریم، عاشقانه و به اخلاص، همت‌ها کرده‌اند و زحمت‌ها دیده‌اند و باقیات الصالحات بسیار از خود برجا نهاده‌اند و از این خوان گسترده و فناناپذیر الهی توشه تقرب به ساحت رضای ربوبی برگرفته‌اند. آنچه تاکنون به توفیق الهی، در قرائت و تعلی و ترویج کلام الله مجید صورت گرفته و اثری از آن باقی

مانده، گنجینه‌ای بس شایگان و گرانقدر را شکل داده است که، چون شجره‌ای طیبه، اصل آن استوار و شاخه‌های آن در آسمان ملک و ملکوت مأوای دارد و تا ابد به اذن الهی، دمام بر و بار برمی‌آرد و عالم و آدم را، در سایه‌سار پرهیت و حرمت خود، کرامت و نعمت و معرفت می‌چشاند.

از توفیق بزرگ خدمتگذاری به ساحت مقدس قرآن کریم، شمه‌ای نیز به لطف و منت الهی نصیب حوزه معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شده است تا سهمی گرچه اندک، در ارائه و معرفی برخی از آثار و فعالیت‌های برگزیده در این زمینه داشته باشد.

کتابی که پیش رو دارید، یکی از پایان نامه‌های برتر قرآنی است که با نظارت و همکاری این مرکز و در قالب طرح حمایت از چاپ و انتشار آثار و پژوهش‌های ارزنده منتشر شده است.

امید است که به شرف قبول باری تعالی نایل آید و به فضل الهی استمرار یابد.

مرکز توسعه و ترویج فعالیت‌های قرآنی

فهرست

«فصل اول»

۱۹	یادگیری
۱۹	آشنائی با ویژگیهای فراگیران
۲۰	قوانین یادگیری
۲۰	قانون آمادگی
۲۰	قانون تأثیر
۲۱	قانون تکرار یا تمرین
۲۱	فراگیری به روش عقد انامل

«فصل دوم»

۲۵	نظریه‌های یادگیری
۳۰	کلیاتی درباره حافظه
۳۰	حافظه
۳۱	وجوه تمایز حافظه
۳۲	انواع حافظه
۳۳	اندوزش
۳۵	سازماندهی و بازیابی
۳۸	حافظه کوتاه مدت و تفکر
۳۸	تقطیع
۴۰	بازیابی
۴۱	فراگیری و حفظ قرآن توسط کودکان

«فصل سوم»

۵۵	نقش خانواده در توسعه فعالیت‌های قرآنی
۵۷	بررسی نقش خانواده‌ها و روشهای فعال کردن خانواده

روشهای ایجاد انس با قرآن در کودکان و نوجوانان ۵۹

شیوه تقویت موفق دینی در کودکان ۶۲

«فصل چهارم»

خصوصیات مبلغان ۶۵

اصول آموزش قرآن و نقد و بررسی فعالیت‌های قرآنی ۶۶

روش‌های تربیتی قرآن در درمان انحرافات اخلاقی ۶۷

شیخون بیرحمانه استعمارگران بر تعلیم و ترویج قرآن کریم ۶۸

«فصل پنجم»

تمهید ۷۷

شیوه ترویجی پیامبر اکرم (ص) ۷۷

شیوه‌های ترویجی معمول ۷۹

«فصل ششم»

کمیت قرائت ۸۷

نمونه‌ای از کمیت خواندن قرآن (داستان بلال) ۹۰

شیوه تصحیح لغزشهای قرائی قاری قرآن ۹۲

آموزش قرآن به بانوان در زمان پیامبر اکرم (ص) ۹۷

نمونه‌هایی از تشویق پیامبر اکرم (ص) ۹۷

«فصل هفتم»

استفاده از نگارش قرآن با خط کوفی ۱۰۱

فلسفه نگارش قرآن با خط کوفی و فواید آن ۱۰۳

ویژگی مهم خط کوفی ۱۰۵

نکات مهم ۱۰۸

فهرست منابع و مآخذ ۱۲۲

ما مفتخریم و ملت عزیز سرتاپا متعهد به اسلام و قرآن مفتخر
است که پیرو مذهبی است که می‌خواهد حقایق قرآنی که سراسر آن
از وحدت بین مسلمین بلکه بشریت دم می‌زند، از مقبره‌ها و
گورستانها نجات داده و به عنوان بزرگترین نسخه نجات‌دهنده بشر
از جمیع قیودی که بر پای و دست و قلب و عقل او پیچیده است و
او به سوی فنا و نیستی و بردگی و بندگی طاغوتیان می‌کشاند،
نجات دهد.

و ما مفتخریم که پیرو مذهبی هستیم که رسول خدا مؤسس آن به
امر خداوند تعالی بوده و امیرالمومنین (ع) این بنده رها شده از تمام
قیود، مامور رها کردن بشر از تمام اغلال و بردگیهاست

..... و ما مفتخریم، که می‌خواهیم مقاصد قرآن و سنت را پیاده
کنیم و اقشار مختلفه ملت ما در این راه بزرگ سرنوشت‌ساز سر از پا
نشناخته جان و مال و عزیزان خود را نثار راه خدا می‌کنند.
قسمتی از وصیتنامه حضرت امام خمینی (رضوان الله علیه)

نسل نوحاسته بر سر تلاوت قرآن رو به تشکیل شدن و بلکه
تشکیل شده و رو به رشد است و این چنین مایه امیدواری است این
را هم بدانید که کار تلاوت قرآن و یادگرفتن و یاد دادن آن تا آن وقتی
که تمام مردم ما قرآن را یاد بگیرند تمام نمی شود.

ما احتیاج به این داریم که تمام مردم ما قرآن را بلد شوند و
بخوانند و این تازه مقدمه است، ولی تمام مردم ما باید قرآن را
بفهمند که چه دارد می گوید.

سخنان رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه ای

دشمنان قرآن از دیرباز برای منزوی ساختن قرآن کوششهای فراوانی به کار برده و از جان و مالشان برای آنکه قرآن مورد بی‌مهری قرار گیرد بودجه‌های کلانی را سرمایه‌گذاری کردند، و این دشمنی و عداوت علنی آنها با قرآن چنان کیفیتی و بلکه شدیدتر از آن هنوز ادامه دارد، چون می‌بیند تنها عاملی که مسلمین را در برابر تهاجم‌های دشمنان و طمع استعمارگران، مقاوم و رویاروی نگاه می‌دارد همین کتاب آسمانی است، و این کتاب چون سدی استوار و غیرقابل نفوذ، مانع از آن است که دشمنان اسلام به راحتی بتوانند در یغماگری میراث مادی و معنوی جامعه اسلامی شرکتازی کنند.

سخنان حجة الاسلام والمسلمین دکتر

سید محمدباقر حجتی

اقراً باسم ربك الذی خلق

خدای متعال قرآن کریم را بر خاتم پیامبران فرو فرستاد و آن حضرت را به تلاوت قرآن بر بندگان و تعلیم کتاب و حکمت به آنان موظف فرمود. حضرت رسول اکرم (ص) نیز روش‌ها و شیوه‌های تعلیم قرآن را به نحو احسن به یاران و پیروان خویش آموختند. تعلیم قرآن ائمه معصومین (ع) بطور کلی عبارت است از آموزش شیوه‌های انس با قرآن و با قرآن زیستن؛ و قرآن کریم از آغاز نزول همواره در میان مسلمانان بخش مهمی از زندگانی آنان به تعبیر درست‌تر، متن زندگانی اهل قرآن را تشکیل می‌داده و پیوسته پنهان و آشکار در جوامع اسلامی حضور مداوم و آثار تعیین‌کننده داشته است. هدف پیامبر خاتم (ص) این بوده است که قرآن به عنوان آخرین کتاب آسمانی در همه عرصه‌های زندگی انسان و همه ابعاد فردی و اجتماعی بشر، به ویژه در حوزه تعلیم و تربیت آموزش و پرورش انسان‌ها نقش مستمر و فعال داشته باشد.

بنابراین حیات قرآن و زنده بودن جاودانه بودن آن امری جدا از مسائل کوچک و بزرگ انسانها نبوده و مردم در مواجهه با قرآن چه از لحاظ قرائت و چه از لحاظ فهم و درک و عمل به آن، با انواع مشکلات گوناگون دست به گریبان نبوده‌اند، کوشش پیوسته پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع) در جهت فروافکندن حجابهای مستور و غیرمستور میان قرآن و انسانها می‌کوشیده‌اند تا همگان بتوانند مستقیماً از این کانون نور الهی بهره‌مند گردند.

آیات الهی از همان روزگاران نزول گلبانگ بیدارگرش در گوش و جان‌ها نشست و قلب‌ها را لرزاند و احساسات را برانگیخت و اندیشه‌ها را بیدار کرد و همگان را شیفته خویش گردانید. در نتیجه بسیار کسان سر بر آستان این خورشید فروغ گستر ساییده و از پرتو تابش‌های حیاتبخش و

زندگی آفرین آن بهره گرفته و بسیاری از آن بهره‌ها را برای دیگران تبیین کرده‌اند آموزه‌های قرآن را در اختیار دیگر شیفتگان معارف الهی قرآن کریم قرار داده حجم عظیمی از آثار مکتوب را در زمینه علوم و معارف قرآنی رقم زده‌اند که برای طالبان حقیقت و تشنگان معرفت چراغ راه بوده است.

آموزش قرآن کریم، با آموزش هر کتاب و رساله یا درس و موضوع و ماده دیگر درسی کاملاً متفاوت است، زیرا در واقع آموزش قرآن عبارت از تمامی حرکات و سکنات و همگی مراحل سیر و سلوک مسلمانان را در جامعه اسلامی و نیز ارتباط با دیگر جوامع بشری برنامه‌ریزی کند. با این لحاظ شناختن و شناساندن ماهیت و تعریف ترویج قرآن و بازشناسی شیوه‌های آن به ویژه در میان کودکان و نوجوانان از اهمیت بالایی برخوردار خواهد بود.

این مجموعه در ۴ جلد عبارتند از: جلد اول: شیوه‌های ترویج قرآن، جلد دوم: اهمیت ترویج قرآن، جلد سوم: ترویج قرآن در میان کودکان و نوجوانان، جلد چهارم: اهمیت زبان در تعلیم و تربیت و کارایی زبان قرآن طراحی شده است.

در خاتمه، نگارنده مراتب سپاسگزاری خود را از دکتر سید محمد باقر حاجتی و دکتر نهله غروی نائینی، و همچنین دیگر استادانی که از محضرشان کسب فیض نموده‌ام، به ویژه استاد ارجمند جناب آقای دکتر محمد علی لسانی فشارکی ابراز می‌دارد.

الاحقر

لونا قاقازانی

آذر ماه ۱۳۸۳

مقدمه

آیات الهی از همان روزگاران نزول گلبانگ بیدارگرش در گوش و جان‌ها نشست و قلب‌ها را لرزاند و احساسات را برانگیخت و اندیشه‌ها را بیدار کرد و همگان را شیفته خویش گردانید. در نتیجه بسیار کسان سر بر آستان این خورشید فروغ گستر ساییده و از پرتو تابش‌های حیاتبخش و زندگی‌آفرین آن بهره گرفته و بسیاری از آن بهره‌ها را برای دیگران تبیین کرده‌اند آموزه‌های قرآن را در اختیار دیگر شیفتگان معارف الهی قرآن کریم قرار داده و آنچه در امر ترویج قرآن در میان کودکان و نوجوانان اهمیت بسزائی دارد اصل اساسی علمی و شناخت حافظه است. که امر یادگیری بواسطه آن انجام می‌گیرد. اما زبان‌شناسی و زبان آموزی که بیان آموخته‌های کودک یک عامل یادگیری است (در جلد چهارم) مورد بحث قرار گرفته است. اما نقش اساسی خانواده و معلمان (بعنوان دبیران و معلمان دینی و قرآن) در راستای ترویج قرآن بسیار شایان توجه است.

الاحقر

لونا قاقازانی

تهران - مردادماه ۱۳۷۹